

ЗАШТИТА ПРИРОДЕ PROTECTION OF NATURE	Бр. 60/1-2 № 60/1-2	страна 49-60 page 49-60	Београд, 2008 Belgrade, 2008	УДК: 502.171 : 630(497.11) Scientific paper
---	------------------------	----------------------------	---------------------------------	--

Ивана Грујичић¹, Душан Јовић², Драган Нонић³

УПРАВЉАЊЕ ШУМСКИМ ЗАШТИЋЕНИМ ДОБРИМА У СРБИЈИ

Извод: Постојећи концепт заштите природе у Србији, представља подручје у коме се срећу различити интереси, како привредних, тако и непривредних активности. Уважавајући економски развој земље, све је очигледнији притисак на природне ресурсе и заштићена подручја. Управљање шумским заштићеним природним добрима је постало изазов, не само за сектор заштите природе већ и за остале секторе, првенствено регионално планирање, јер управљање шумски заштићеним природним добрима обухвата просторну, социо-културну и економску димензију.

Овај рад даје преглед политичких и економских аспеката као кључних фактора за успешну заштиту природе, нарочито шумских заштићених подручја. Политички аспект је сагледан кроз анализу законодавних и организационих аспеката. Са економског становишта, област заштите природе представља комплексни систем са пуно променљивих које требају бити добро усклађене.

Такође, у раду се дају и преглед тренутног стања заштите природе у Србији, као и изазови и могућности у управљању шумским заштићеним природним добрима.

Кључне речи: заштита природе, шумска заштићена природна добра, управљање

Abstract: Greatest priorities in current reform process in West Balkan countries represent development of private sector, poverty reduction and social development, institutional development and management, infrastructure development as well as an environmental protection and nature conservation policy.

Changes that bring process of accession to the European Union, in sector of environment protection and nature conservation are reflecting through the creation of conditions for adaptation of structure, dynamic and processes for its development. Current concept of management of forest protected areas in Serbia represent domain where numerous different interests are met as well as economy and non-economy activities.

This paper work gives review of status of management of forest protected areas in Serbia, from the institutional as well as organizational and legislative aspect.

Key words: development, nature conservation, management, organization, legislation.

¹ Ивана Грујичић, дипл. инж., Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде-Управа за шуме, Омладинских бригада 1, Београд, Србија (Мастер студент Алпен-Адриа Универзитета у Клагенфурту-Аустрија, на програму „Управљање заштићеним природним добрима“). Контакт: тел. +381642630793, e-mail: ivana014@yahoo.com

² Душан Јовић, дипл. инж., Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде-Управа за шуме, Омладинских бригада 1, Београд, Србија. Контакт: тел. +38163319628, e-mail: djovic@net.yu

³ Др Драган Нонић, доцент, Шумарски факултет Универзитета у Београду, Кнеза Вишеслава 1, Београд, Србија. тел.: +381 63 8482 165, e-mail: dnonic@eunet.rs

УВОД

Биолошка разноликост Србије, како са аспекта екосистема тако и са аспекта врста, је изузетно велика. Из овог разлога, прихватање концепта одрживог развоја сектора шумарства и одрживог газдовања шумама је од изузетне важности.

У Србији је под различитим видовима заштите обухваћено 464 природна добра и 797 заштићених биљних и животињских врста, која се налазе на укупно 542.684 хектара или 6,31 % државне територије (слика С-1). Највећи део површине заштићених добара чине 10 паркова природе (228.055.02 ha), 5 националних паркова (158.986.36 ha) и 21 специјални резерват природе (86.714.00 ha). Многа заштићена подручја имају међународни значај.

Заштићена природна добра обухватају различите екосистеме (шуме, пашњаци, ливаде, воћњаци, пољопривредна земљишта), међу којима чак 40% чине шуме и шумска земљишта.

При управљању заштићеним природним добрима би требао, у потпуности, бити примењен концепт одрживог газдовања шумама. Подршка овом концепту би требала бити реализована кроз јасно дефинисање и усклађеност приоритетних функција шума, као и кроз препознавање економских потенцијала од стране државе и захтева становништва у, претежно, руралним областима.

С-1: Заштићена природна добра у Србији

Извор: www.natureprotection.org.yu

С-2: Емералд мрежа у Србији

Извор: 2006/б

Након пилот пројекта у 2005. години, под називом „Оснивање Емералд мреже у Србији и Црној Гори“, настављене су даље активности у циљу оснивања ове мреже у Србији. Као резултат тога установљена је Емералд мрежа, која обухвата 61 локалитет (слика С-2).

Већина ових подручја има специфичну заштиту на националном нивоу, односно 27 подручја има статус заштићених природних добара или је њихов заштитни статус у процесу ревизије, док нека подручја имају специфични значај и на националном нивоу (2000/а).

1. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ У СРБИЈИ

Заштићена природна добра у Србији представљају јединствену комбинацију биолошких, еколошких и културних особености, као дела велике биолошке и преоне разноврсности на релативно малој територији наше државе. Целу слику употпуњује велики број ендемичних врста, велике површине под шумама⁴, и постојање природних и полуприродних екосистема у добрим еколошким условима.

Законским одредбама утврђено је: шест врста природних добара⁵, три категорије⁶ и три степена режима заштите⁷.

Вредновање и издавање природних добара врши Завод за заштиту природе по поступку и на основу критеријума утврђених прописом о категоризацији заштићених природних добара.

На жалост, до сада, у законским актима, релевантним за област заштите природе⁸ није извршено усклађивање националне категоризације са међународно усвојеном IUCN категоризацијом.

Такође, још увек није извршена ревизија заштићених природних добара у складу са *Законом о заштити природе* из 1991. године.

Садашњи концепт заштите природе у Србији одлично осликава стање у овој области где се сучељавају бројни интереси, како у привредним, тако и у ванпривредним активностима.

Главни проблеми сектора заштите природе, у односу на сектор шумарства, али и на остале секторе, рефлектују се кроз:

- непостојање основних стратешких докумената;
- неусаглашеност законских прописа;
- слабо спровођење (неспровођење) закона;
- неадекватно финансирање;
- сукоб интереса и бројне конфликте;
- недовољну међусекторску сарадњу;
- слабу информисаност;
- непостојање свести о потреби постојања заштићених делова природе од локалног до државног нивоа;
- недовољно ангажовање управљача, итд.

Повећани притисак на шуме последњих деценија, у смислу њиховог коришћења а у исто време уважавање потреба за заштитом природе, довели су до константних конфликта између локалних заједница, са једне стране, и институција и мера политике за заштиту приро-

⁴ Шумовитост Србије износи око 30,7%.

⁵ Национални парк, парк природе, предео изузетних одлика, резервати природе (општи и специјални), споменици природе и природне реткости.

⁶ Природна добра од изузетног значаја, природна добра од великог значаја и значајна природна добра.

⁷ Под овим режимима (I, II и III степена) се подразумева скуп мера и услова којима се одређују начин и степен заштите, коришћења, уређења и унапређења заштићеног природног добра.

⁸ Законске одредбе везане за област заштите природе, уграђене су у постојећи *Закон о заштити животиње средине*, јер *Закон о заштити природе* још увек не постоји.

де, са друге стране. Ови конфликти се нарочито рефлектују кроз ловство, туризам, рурални развој, итд. (Алексић, Јанчић, 2006).

Промене у области заштите природе су, пре свега, везане за:

- промене у законодавству;
- ратификацију међународних докумената;
- оснивање еколошких мрежа;
- бројне пројекте, итд.

Законодавне промене се, пре свега, односе на процес израде Закона о заштити природе, који је почео 2005. године. У оквиру овог процеса, недавно је завршена фаза давања мишљења од стране релевантних институција.

Процес ратификације међународних докумената је био веома интензиван последњих година. Последње ратификоване конвенције од стране Владе Србије су:

- Конвенција о заштити европских дивљих врста и њихових природних станишта (*Бернска Конвенција*);
- Конвенција о заштити миграторних врста дивљих животиња (*Бонска Конвенција*);
- Конвенција о заштити и одрживом развоју Карпата;
- Конвенција о борби против десертификације;
- Конвенција о прекограничном загађивању ваздуха на велике даљине, и
- Кјото протокол.

Један од највећих корака у развоју заштите природе је направљен кроз процес **оснивања еколошких мрежа** у Србији који је био веома интензиван у последњих пар година. Прва еколошка мрежа која је основана у Србији је **Емералд мрежа**. У том контексту правна основа за оснивање мреже су Бонска и Бернска Конвенција, које су ратификоване 2007. година.

Према информацијама Завода за заштиту природе и Министарства животне средине и просторног планирања, процес успостављања еколошке мреже **Натура 2000**, планиран је за 2009. годину, иако су први кораци направљени у 2006. години и настављени током 2007. године, кроз неколико образовних радионица. Као база за оснивање мреже може послужити већ успостављена Емералд мрежа. Процес ратификовања *Директиве о стаништима* и *Директиве о птицама* је у парламентарној процедури.

Утисак о значајном напретку и променама у овој области употпуњују многобројни **програми** који се спроводе као део активности надлежних институција, при чему је приметан напредак и када су у питању пројекти на локалном нивоу.

2. СТРАТЕШКИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

Генерални стратешки и политички оквир заштите природе је дефинисан у *Националним Миленијумским циљевима развоја у Србији*, где осигурање одрживости природне средине представља један од најважнијих циљева. Осигурање одрживости природне средине се може постићи кроз интеграцију принципа одрживог развоја у националне политике и програме и превенцију губитка природних ресурса (2006/a).

Заштићена природна добра су, такође, и део *Националног еколошког акционог плана Србије*, као и локалних еколошких планова.

С обзиром, да су у Србији заштита животне средине и заштита природе области у којима још није усаглашен велики број прописа са прописима ЕУ, у току је процес њихове хармонизације.

У овом тренутку Србија је ратификовала 70 међународних конвенција из области животне средине као и докумената из области заштите природе.

Институционални оквир управљања заштићеним природним добрима се може сагледати са неколико нивоа:

1. републички ниво (државна администрација);
2. покрајински или општински ниво (локална администрација);
3. ниво јавних предузећа;
4. невладин сектор (невладине организације и коморе);
5. остала лица (физичка лица и компаније).

На **републичком нивоу** надлежности у погледу заштићених природних добара су у оквиру Министарства животне средине и просторног планирања¹³ и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Као посебно значајна државна стручна институција (на републичком и покрајинском нивоу) издваја се Завод за заштиту природе Републике Србије¹⁴.

На **локалном нивоу**, улога општина или градова се огледа и у могућности стављања под заштиту одређених категорија заштићених природних добара, односно оних која се налазе на њиховој територији.

Поред државних институција у области шумарства и животне средине, у периоду транзиције у Србији је дошло и до развоја и јачања **невладиних организација** (у овом моменту их има око 300 регистрованих)¹⁵.

Невладине организације се залажу за смањење коришћења природних ресурса, а посебно шума. Њихов општи став је критички, али већина НВО недовољно познаје проблематику заштићених природних добара и одрживог газдовања шумама.

Утицај НВО на локалну самоуправу и државне институције је значајан, а очекује се да ће бити још већи у наредном периоду.

У циљу успешнијег разумевања управљања заштићеним природним добрима на свим нивоима, потребно је додатно објасити поједине термине и изразе, као што су: управљач, стараоц и имаоц заштићеног природног добра.

Право управљања, односно старања о заштићеним природним добрима поверено је различитим субјектима.

¹³ До његовог доношења, у нормативном регулисању заштите природе примењују се и даље одредбе претходног *Закона о заштићеним животној средине* из 2004.

¹⁴ Завод обавља делатност стручног надзора, подршке, заштите и унапређења природе баштине Србије, као и веће биолошке и геолошке разноврсности.

¹⁵ Извор: www.cmpsp.org.yu/direktorijum

Управљање подручјима националних паркова врши се преко засебних државних предузећа (Јавна предузећа Националних паркова Фрушка Гора, Тара, Копачица, Ђерапа и Сар планина), која су под надлежношћу Министарства животне средине и просторног планирања, односно Одељења за националне паркове, при Сектору за заштиту, очување, унапређење и управљање заштићеним природним добрима. Јавна предузећа националних паркова управљају са 21% површине свих заштићених природних добара.

Старалац заштићеног природног добра је правно лице које се стара о заштићеном природном добру на основу акта о заштити. Стараоци осталих заштићених природних добара су јавна предузећа, компаније, друштвена и комунална предузећа, музеји, факултети, туристичка и угоститељска предузећа, еколошка друштва, покрети и фондације, физичка лица итд. Стараоци највећег броја заштићених природних добара су Јавна предузећа за газдовање шумама „Србијашуме“¹⁶ и „Војводинашуме“¹⁷. У неких случајевима стараоци заштићених добара могу бити и невладине организације.

Ималац заштићеног природног добра је правно или физичко лице које поседује заштићено природно добро.

Корисници природних вредности и услуга заштићених природних добара се разликују у зависности од врсте заштићеног природног добра¹⁸.

3. УПРАВЉАЊЕ ШУМСКИМ ЗАШТИЋЕНИМ ДОБРИМА

Управљање шумским заштићеним природним добрима се може посматрати на два начина, са општег и специфичног аспекта.

Са **општег аспекта**, добро управљање подразумева систем који испуњава већину наведених принципа, односно, треба да је: транспарентан, одговоран, правичан, демократски, партиципативан, да одговара на потребе људи, и да је отворен, ефикасан, комплексан и кохерентан. Добро функционисање заштићених подручја зависи од више променљивих, где су неке од тих променљивих у уској корелацији.

Са **специфичног аспекта**, тј. са аспекта циљева газдовања шумским заштићеним природним добрима, добро управљање подразумева испуњавање циљева како би се достигли примарне функције заштићених подручја.

Како би се испунили ови циљеви, надлежне институције за шумарство и заштиту природе могу користити различите типове **инструмената**: планирање, регулативе, уговоре, обезбеђење прихода, итд. Добро управљање у овом контексту, значи коришћење тих инструмената како би се достигли зацртани циљеви.

¹⁶ Стара се о 96 заштићених природних добара, укупне површине 242,439.85 ha (или 47.8% укупне површине свих заштићених природних добара).

¹⁷ Стара се о 22 заштићена природна добра, укупне површине 73,746.43 ha (или 14.5% укупне површине свих заштићених природних добара).

¹⁸ У строгим резерватима природе су то, пре свега, научно-образовне институције, факултети, институти, школе. Остале категорије заштићених природних добара могу бити коришћене од стране туриста, излетника, разних привредника, произвођача, институција и других који долазе у једно заштићено природно подручје ради упознавања са природним и културним вредностима, одмора, рекреације, разгледања или коришћења његових услуга.

Један од недостатака управљања шумским заштићеним природним добрима је преклапање надлежности релевантних институција и чињеница да је већина заштићених природних добара дата на старање Јавним предузећима за газдовање шумама.

Општа одговорност Министарства животне средине и просторног планирања је везана за припрему средњорочних програма заштите и коришћења заштићених природних добара као и инспекцијски надзор у области заштите природе и биодиверзитета.

Одговорност Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, односно Управе за шуме, рефлектује се кроз подршку припреми планова газдовања шумама који садрже смернице за газдовање шумама у заштићеним подручјима, као и инспекцијски надзор у области шумарства.

Заједничка међусекторска сарадња поменутих институција се манифестује кроз процедуре давања мишљења на планове и развојна документа.

Један од предлога за управљање шумским заштићеним природним добрима је и јасно разграничење надлежности релевантних министарстава (за животну средину и шумарство), тј. општих и оперативних (шумарских) активности. То значи раздвајање активности управљања свим заштићеним добрима, што би било у надлежности Министарства животне средине и просторног планирања и активности оперативног шумарства, неопходних за испуњење шу-

Т-1: Додатни шумарски трошкови за газдовање шумским ЗПД

АКТИВНОСТИ / МЕРЕ	2007. год.	2009–2018. год	ИЗВОРИ
Администрација	2,59 мил. €	3,19 мил. €	сопст. извори
Планирање	1,43 мил. €	1,76 мил. €	сопст. извори
Мере за ЗПД/социо-аспект	0,83 мил. €	1,02 мил. €	сопст. извори
Природно-еколошки аспект	—	?	Буџет
Додатне мере за приватне шуме	—	?	Буџет
УКУПНО	4,85 мил. €	5,97 мил. €	

Извор: www.srbijasume.co.yu

Преглед додатних шумарских трошкова даје се у табели Т-1, док је преглед учешћа прихода од шума дат у табели Т-2.

Т-2: Учешће прихода од шума у укупним приходима НП

НАЦИОНАЛНИ ПАРК	ПРИХОД ОД ШУМА	БР. ЗАПОСЛЕНИХ
Фрушка Гора	82 %	160
Тара	66 %	200
Кopaоник	68 %	40
Ђерап	45 %	70
Шара	10 %	30

Извор: Аутори

марских циљева газдовања, који би били у надлежности Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, односно Управе за шуме и Јавне шумарске службе.

Као други недостатак могу се издвојити додатни шумарски трошкови и неопходност компензација. Под тим се, пре свега, мисли на додатне трошкове у газдовању заштићеним природним добрима, тј шумарске трошкове који су везани за остваривање функција заштићених природних добара. Они превазилазе редовне шумарске активности и намећу потребу за компензацијом новонасталих трошкова.

Из наведених разлога, неопходно је да се дефинишу додатни, такозваних нешумарски трошкови, у циљу смањења притиска на шуме. Неопходни су и напори шумарског сектора да убеди друштво за додатну финансијску подршку која би се могла обезбедити кроз увођење такозваног „доприноса за подизање нових шума и унапређење општекорисних функција шума“.

Потребно је нагласити и да су, до сада државне шуме, углавном, стављане под неки вид заштите, што са приватним шумама није био случај. Такође, у оквиру постојећих заштићених природних добара је приватно власништво заступљено на веома малим површинама.

ЗАКЉУЧАК

Највећи изазови заштићених подручја у Србији, у наредном периоду, биће: пружање користи становништву, њихово укључивање у локалну привреду, повећање капацитета управљања, као и бољи квалитет управљања кроз стандарде и мониторинг, процене и извештавање.

Заштићена добра се, такође, суочавају и са великим проблемима, јер се многим на управља на ефикасан начин. У неким од њих постоје очигледни проблеми са одрживим финансирањем, јер Владе укидају субвенције, чиме подстичу стараоце да сами проналазе начине за убирање прихода. У другима, још увек, постоје конфликти са становништвом које живи у оквиру заштићених добара, или околних. Већина заштићених добара су под притиском развоја због великог броја посетилаца и потребе да се прошире пољопривредне површине, изграде путеви, оформе нова насеља.

Изазови за управљање шумским заштићеним природним добрима су дати у *Стратегији развоја шумарства*, а могу се дефинисати као:

- унапређење одрживог газдовања шумама у заштићеним природним добрима;
- усклађен развој еколошке, економске, социјалне и културне функције шума,
- конзистентност са усаглашеним и прихваћеним међународним стандардима и *Националном стратегијом одрживог развоја*,
- очување, реално унапређење, одрживо коришћење и валоризација биодиверзитета шума;
- очување, унапређење, одрживо коришћење и валоризација заштитних, социјалних, културних и регулаторних функција шума.

За постизање овог циља планиране су следеће мере:

- утврђивање и примена националних критеријума и индикатора за установљење делова шумских екосистема као заштићених природних добара у складу са општеприхваћеним међународним критеријумима и индикаторима;

- усклађивање постојећих заштићених природних добара са националним критеријумима и индикаторима;
- утврђивање и примена смерница одрживог газдовања и управљања шумама у заштићеним природним добрима;
- унапређење система правне и физичке заштите шума у заштићеним природним добрима, уз утврђивање реалне надокнаде власнику шуме за ускраћено или ограничено коришћење;
- утврђивање модела финансирања заштићених природних добара;
- подизање и одржавање инфраструктуре која је у функцији унапређења заштићених природних добара, а у мери у којој је то оправдано и еколошки прихватљиво;
- уважавањем општег интереса утврдити најповољнији облик управљања заштићеним природним добрима уз обавезно укључивање локалних заједница и власника шума;
- унапређење квалитета информисања о значају заштићених природних добара.

У сваком случају, користи које друштво добија од заштићених подручја ће све више бијати на вредности. Осим основних услуга, она пружају читав низ нових могућности, од проширивања научних сазнања и информација, до нових трендова у управљању, итд.

Заштићена добра су много више од предмета бриге органа и институција надлежних за заштиту природе, она би требала да буду место сарадње која укључују разне јавне, комуналне и приватне интересе.

Овакав приступ је од велике важности за спровођење одрживог газдовања шумским заштићеним подручјима у дугорочном периоду без додатног притиска на шуме.

ЛИТЕРАТУРА

- АЛЕКСИЋ П., ЈАНЧИЋ Г. (2006): Планирање газдовања у заштићеним природним добрима јавног предузећа „Србијашуме“. Зборник радова са Међународне научне конференције „Газдовање шумским екосистемима националних паркова и других заштићених подручја“, Шумарски факултет, Универзитет Бања Лука. 257–264.
- (2005): Biosphere reserve coordinators and managers: Proceedings of the Meeting of the EUROMAB. Austrian Commission for UNESCO. Vienna.
- (1998): Economic Values of Protected Areas: Guidelines for Protected Area Managers. Task Force on Economic Benefits of Protected Areas of the World Commission on Protected Areas (WCPA) of IUCN, in collaboration with the Economics Service Unit of IUCN (1998). IUCN, Gland and Cambridge. xii+ 52pp.
- GRUJIĆ I., NONIĆ D., KRAJČIĆ D. (2006): Natura 2000 in EU (Slovenia) and Serbia: organizational and legislative issues. Paper proceedings of the 8th International Symposium on “Legal Aspects of European Forest Sustainable Development” (IUFRO, RG 6.13.00), Istanbul. 151–136.
- МИХАЈЛОВ, А. (2005): Одрживи развој и животна средина ка Европи у 95+ корака. Привредна комора Србије и „Амбасадори животне средине“, Београд. 57–58.
- НОНИЋ Д., ГРУЈИЋИЋ И., КРАЈЧИЋ Д. (2006): Заштита природе и шумарство у процесу приступања ЕУ: оквири за примену Натура 2000 у Србији. Зборник радова са Међународне научне конференције „Газдовање шумским екосистемима националних паркова и других заштићених подручја“, Шумарски факултет, Универзитет Бања Лука. 525–531.
- (2006/a): Национални миленијумски циљеви развоја у Србији. Влада Републике Србије. Београд
- (2006/b): Оснивање Емералд мреже у Републици Србији — Фаза 2, П део, Извештај. Завод за заштиту природе. Београд.
- (2000): Protected Areas-Benefits beyond Boundaries. WCPA in Action, IUCN, 2000.

- RODRIGUES A. ET AL (2004): Effectiveness of the global protected area network in representing species diversity. *NATURE*. 428.
- STANIŠIĆ M., JOVIĆ D., NONIĆ D. (2006): Development of nature protection management in national parks of Serbia. Proceedings of the International scientific conference "Management of forest ecosystems in national parks and other protected areas", Faculty of Forestry, University of Banja Luka, Jahorina. 341–348.
- STANIŠIĆ M., JOVIĆ D., NONIĆ D. (2006): Legal similarities and differences of environmental protection and forestry in West Balkan countries. *Forstwissenschaftliche Beiträge Forstpolitik und Forstökonomie*, Nr. 35, ETH, Zurich. 49–56.
- (2006/c): Стратегија развоја шумарства Републике Србије. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Управа за шуме. Београд.
- (2003): Стратегија за смањење сиромаштва у Србији. Влада Републике Србије. Београд.

IVANA GRUJIČIĆ, DUŠAN JOVIĆ, DRAGAN NONIĆ

GOVERNANCE OF FOREST PROTECTED AREAS IN SERBIA

Summary

Future main challenges for protected areas in Serbia will be providing benefits for local inhabitants, its inclusion into local economy, increasing of management capacities and better governing standards.

Protected areas are facing with many problems. Many protected areas are not effectively managed. Some have great and growing financial difficulties as governments cut their subventions, forcing protected area managers to find new ways to raise their own revenue. Many still have conflicts with people who live inside or alongside protected areas. A growing number suffer from their own success as visitors pour in. Most protected areas are under pressure at their edges from the need to extend farmland, build roads and so forth.

Challenges for governing of forest protected areas are stated in the *Forest Development Strategy of Republic of Serbia*, as follows:

- enhancement of sustainable management of the forests in the protected nature areas;
- harmonised development of the ecological, economic, social and cultural forest functions;
- consistency with the harmonised and adopted international standards and the *National Strategy of Sustainable Development*;
- conservation, the appropriate enhancement and the sustainable utilisation and evaluation of forest biodiversity;
- conservation, advancement, sustainable utilisation and evaluation of the protection, social, cultural and regulatory forest functions.

To attain this objective, the following measures are planned:

- identification and application of the national criteria and indicators for the designation of the parts of forest ecosystems as the protected nature areas, consistent with the generally accepted international criteria and indicators;
- harmonisation of the actual protected nature areas with the national criteria and indicators;
- identification and application of the directives of sustainable forest management in the protected nature areas;
- developing the system of legal and physical protection of forests in the protected nature areas, with the determination of the real compensation to the forest owner for the refused or limited use;
- establishing of the model of financing of the protected nature;
- building and maintaining the infrastructure which is in the function of improving the protected nature, to the extent that it is justified and environmentally friendly;

- based on the general interests, identification of most favourable form of management of the protected nature, with the essential participation of the local communities and forest owners;
- Upgrading of the quality of information on the significance of the protected nature.

In anycase, the benefits to society of the services that protected areas provide will increase in value. Beside its basic functions, there are also offering new opportunities: expanding scientific knowledge and the information, trends in governance, etc.

Protected areas are also concern of other institutions than conservatory ones. They should be spots of cooperation that include different public, communal and private interests.

This kind of approach is of great importance for performing of sustainable forest management in protected areas in the long-term perspective without preasure on forests.